

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/347512756>

МЕХАНІЗМ ІДЕНТИФІКАЦІЇ В СТРУКТУРІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ АНТИЦИПАЦІЇ ТА ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Article · January 2014

CITATIONS

0

READS

2

2 authors:

Bondar Ekaterina

Kryvyi Rih State Pedagogical University

31 PUBLICATIONS 7 CITATIONS

SEE PROFILE

Elena Shestopalova

Kryvyi Rih National University

5 PUBLICATIONS 0 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Childhood Trauma and Disorders of Extreme Stress [View project](#)

Psychological mechanisms of the relationship of anticipation and life competence [View project](#)

7. Newlin D. B., Renton R. M. A Self in the Mirror: Mirror Neurons, Self-Referential Processing, and Substance Use Disorders // Substance Use & Misuse. – 2010. – Vol. 45. – № 11. – P. 1697–1726.
8. Purves D., Cabeza R., Huettel S. A. et al. Principles of Cognitive Neuroscience. – 2-nd ed. – Sunderland : Sinauer Associates, 2013. – 601 p.

МЕХАНІЗМ ІДЕНТИФІКАЦІЇ В СТРУКТУРІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ АНТИЦИПАЦІЇ ТА ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

О. П. Шестопалова, К. М. Шестопалова
Криворізький національний університет,
м. Кривий Ріг, Україна

Summary. The article is devoted the theoretical and empirical results of analysis of identification as one of the mechanisms of interrelation anticipation and life ability. Autor studied the implementation of systemic research of the measure psychological peculiarities of interrelation of these two phenomena in the aspect of dynamic semantic structures of personality and expectation.

Key words: identification; interrelation; personality.

Актуальність теми. На сьогоднішній день актуальна проблемність наукового пошуку детермінант антиципаційного потенціалу особистості та її можливостей у конституюванні майбутнього на основі усвідомлення досвіду, особистісних смислів і цінностей, які складають основу компетентнісного стилю життя. Соціальна значущість наукового аналізу психологічних механізмів взаємозв'язку антиципації і життєвої компетентності обумовлена зафіксованими в соціологічних і психологічних дослідженнях тенденціями до мімікрії компетентності (А. Лобанова, 2006) з споживчої і інфантильної позиції молодого покоління (Г. Сухобська, 2008), скорочення або навіть згорання життєвих перспектив у період зрілості (Л. Сохань, 1996). У даній публікації ми хочемо відобразити теоретичні та емпіричні результати аналізу ідентифікації як одного з механізмів взаємозв'язку антиципації і життєвої компетентності (далі ЖК) особистості.

Виходячи з цього, завдання дослідження полягає у здійсненні системних розвідок з'ясування психологічних особливостей взаємозв'язку досліджуваних феноменів в аспекті динамічних смислових структур особистості та експектацій.

Аналіз проблеми. В сучасній психологічній літературі механізм ідентифікації характеризують як: ситуативне ототожнення

до значущого Іншого як зразка (формування статевої ідентичності і ціннісних орієнтацій у ранньому дитинстві) (О. Весна, 2002); як стійке ототожнення зі значущим Іншим (первинна і вторинна ідентифікація) (М. Кляйн, 2008); механізм психологічного захисту, що полягає в несвідомому уподібненні з об'єктом, що викликає страх і тривогу (ідентифікація з агресором) (А. Фрейд, 1993); як груповий механізм ототожнення з певною групою чи спільнотою, приймаючи їхні цілі і систему цінностей (етнічна, автоідентифікація, самоідентифікація) (А. Bandura, 2001). Грунтуючись на клінічних дослідженнях методу портретних виборів, Л. Сонді (Л. Сонди, 2007) емпірично виокремлює механізми особистісного зростання і психологічного благополуччя: *ідентифікація* («осад залишеної об'єктивації»), *сублімація* – усвідомлення можливості особистісного вибору, *індивідуація* – рух від «реального Я» до «глибинного Я» і набуття самості (вибір між егоїстичною любов'ю й любов'ю до всього людства). *Проективна ідентифікація* в роботах Н. Мак-Вільямс, М. Кляйн розглядається як механізм психологічного захисту, при якому особистість здійснює неусвідомлювану спробу впливати на партнера таким чином, щоб Інший поведився б відповідно неусвідомлювальній фантазії даної людини про внутрішній світ Іншого [1; 2]. Механізм характеризують як «пророцтво, що самоактуалізується». Поряд з цим, низка учених використовує поняття інтроєктивної ідентифікації, як захисного психологічного механізму, при якому суб'єкт уподібнює себе значущому об'єкту чи його частині, зберігаючи при цьому розуміння відокремленості власного Я (Н. Мак-Вільямс, 1998).

Отже, *ідентифікацію* трактують як психологічний процес, при якому особистість частково чи повністю дисимілюється від самої себе. Більшість виділених психологічних механізмів соціалізації можна описати як варіанти ідентифікації особистості: неусвідомлена добровільна ідентифікація з більшістю – конформність; з окремою людиною – наслідування; усвідомлена змушена ідентифікація – підпорядкування; відмова від ідентифікації – психологічний захист; усвідомлена добровільна ідентифікація – рефлексія, самовизначення.

Моделювання та методи емпіричного дослідження. Дослідницька робота проводилась у два етапи впродовж 2009–2012 років. Дослідження проводилося на базі Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Репрезентативна вибірка досліджуваних – 342 особи (163 чоловіки та 179 жінок) віком від 20 до 40 років. Відповідно до поставлених

експериментальних завдань для аналізу психологічних механізмів обрано такі методичні засоби: тест антиципаційної спроможності (прогностичної компетентності) В. Д. Менделевича (*далі ТАС*); опитувальник «Особистісні експектації» О. В. Каріної та ін. (*далі ОСОЕКС*); «Опитувальник особистісної зрілості» О. С. Штепи (*далі ОЗО*); «Опитувальник рольової компетентності» П. П. Горностая (*далі ОРК*).

Результати дослідження та їх обговорення. Аналіз структури кореляційних плеяд між показниками зазначених методик (прим. *ТАС*, *ОЗО*, *ОРК*) між компонентами *ТАС* і показником відповідальності (*прим шкала ОЗО*) дав можливість виявлення тенденцій поведження особистості щодо специфіки антиципування: своєрідний обережний, конформний стиль поведінки з тенденцією уникнення незалежних прогнозів і рішень. Привертає до себе увагу позитивний кореляційний зв'язок між індексом рефлексивності (*прим. МГС*) і глибиною переживань ($r = -0,398$, $P < 0,05$) і негативний зв'язок з показником відповідальності ($r = -0,282$, $P < 0,01$). Це означає, що рефлексія як компенсаторний механізм зниження функцій антиципаційної спроможності. Це скоріше передчуття, ніж передбачення з розумінням наслідків прийнятих рішень. Таке емоційне передбачення здатне посилити внутрішній дискомфорт, але навряд допомагає раціональному прогнозуванню та аналізу ситуації, яка склалася. У той же час, ми спостерігаємо на рівні динамічних смислових структур тенденцію до уникнення пікових переживань і самоактуалізації (кореляція між індексом децентрації і глибиною переживань). Це дає нам можливість говорити про вплив проективної ідентифікації як механізму взаємозв'язку між феноменами. Ми маємо на увазі, що особи подібного типу проектують власні негативні риси на Іншого, з яким взаємодіють, при цьому дотримуючись досить вимогливою і інфантильною позиції до останнього.

Висновки. На концептуальному рівні для осіб з низькими показниками антиципаційної спроможності механізм ідентифікації (зокрема проективної) позначається в таких характеристиках граничних смислів: невдоволення партнером, тривога перед дорослішанням дітей, туги по причині одноманітності особистого життя. Спостерігаємо на рівні граничних смислів дії механізмів децентрації і ідентифікації зі значущим Іншим.

Утруднення прогнозування і збіднення подієвості життя посилюють дію механізму проективної ідентифікації: особистісний криза і невдоволення власним життям проектується на поведінку

інших або трансформується в тривогу щодо майбутнього близьких і гіперопірку. Особливістю взаємодії між ресурсом ЖК і антиципуванням є звернення до уникнення негативного досвіду не тільки власного життя, але і запобігання подібного досвіду для життя значущих близьких (зокрема дітей). Це виробляє певну систему взаємодії між батьками і дітьми: коли вирішуються насувні проблеми дітей, без урахування того, що останні повинні вступити особистого досвіду подолання труднощів.

Бібліографічний список

1. Мак-Вільямс Н. Психоаналитическая диагностика: понимание структуры личности в клиническом процессе. – М., 1998. – 480 с.
2. Klein M., Mitchell J. On identification // The Writings of Melanie Klein. – N. Y., 1987. – P. 141–175.

РОЛЬ СОЦИУМА В ТРАНСФОРМАЦИИ ИДЕНТИЧНОСТИ

Т. Н. Кочеткова

Дальневосточный государственный гуманитарный
университет, г. Хабаровск, Россия

Summary. Society has a great pressure on the personal formation. This pressure is most clearly seen in the situation valuable moratorium reflected on the nature of perception of relations with others and with self personality.

Key words: identification; identity; society.

В основе термина «идентичность» лежат два латинских понятия: «idem» – в высшей степени сходный, аналогичный, остающийся одним и тем же в течение долгого времени, и «ipse» – самость, устойчивость, тождественность самому себе, благодаря чему человек отличается от других, иных [6]. Этимологический аспект данной дефиниции вскрывает её динамический характер, поскольку вначале человек исследует собственные черты и лишь затем отождествляет с собой те из них, которые согласуются с его образом «Я». Хотя в психологии понятия «идентификация» и «идентичность» используют как синонимы, их стоит различать, опираясь на то, что идентификация является процессом и механизмом развития представлений о собственном «Я», в то время как идентичность станет общим итогом оформления самости.

С позиции В. С. Мухиной одно из первых проявлений идентификации в жизни человека состоит в отождествлении со своим именем,